

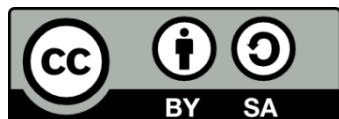
Ανάλυση και παραγωγή λόγου I

Ενότητα 5: Κείμενο-συγκείμενο-διακείμενο

Τιτίκα Δημητρούλια

Τομέας Μετάφρασης

Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

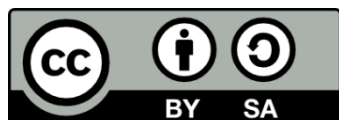

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κείμενο-συγκείμενο-διακείμενο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στόχοι της ενότητας

Στόχος της ενότητας 5 είναι:

1. Να ορίσει το κείμενο στις διάφορες επιστήμες και στις ποικίλες εκδοχές του (μεταφράζουμε πάντα κείμενα)
2. Να ορίσει το συγκείμενο και το διακείμενο (τα κείμενα ορίζονται πάντα από το συγκείμενο και τα διακείμενά τους)
3. Να ορίσει τα κειμενικά είδη και τους τύπους κειμένων στη μετάφραση

Τι είναι κείμενο

- Κειμενική ιδιότητα της γλώσσας: οργάνωση σε συγκεκριμένες μορφές έκφρασης σε συγκεκριμένα περικείμενα
- Οργάνωση επιβεβλημένη από τη γραμμικότητα της γλώσσας
- Μορφές έκφρασης της γλώσσας σε συγκεκριμένα περικείμενα: **κείμενα**

Το κείμενο στη Φιλολογία

- Γραπτά κείμενα (γραμματεία, λογοτεχνία)
- Στο επίκεντρο: οι σημασίες, η αξία και ο ρόλος τους στα συμφραζόμενά τους

Το κείμενο στη Γλωσσολογία

- Προφορικά και γραπτά κείμενα
- Μη αξιολογική προσέγγιση (δεν υπάρχουν σημαντικά και λιγότερο σημαντικά κείμενα)

Στο επίκεντρο: οι γλωσσικοί μηχανισμοί με τους οποίους δημιουργείται το νόημα

Κλειστότητα του κειμένου

Κείμενο: προϊόν κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών και πολιτισμικών-τεχνολογικών εξελίξεων

- Γραφή καθαυτή
- Τυπογραφία
- Τεχνικές μαγνητοφώνησης (προφορικό κείμενο)
- Ψηφιακή συνθήκη: **κατάργηση της κλειστότητας του κειμένου, υπερκείμενο**

Κείμενο –Συγκείμενο-Διακείμενο

- Η μετάφραση είναι αλληλένδετη με τη γραφή
- Το μετάφρασμα είναι αλληλένδετο με το πρωτότυπο ή ξένο (Venuti), για να αποφεύγουμε τις ιεραρχίες, κείμενο

- Το κείμενο, ως **παραγωγή** και **πρόσληψη**, ορίζεται πάντα από το **συγκείμενο**, τα στενά και ευρύτερα κειμενικά και πολιτισμικά του συμφραζόμενα, αλλά και από τα άλλα κείμενα, τα **διακείμενα**.
- Ο μεταφραστής κινείται πάντα και στα δύο επίπεδα, και της παραγωγής και της πρόσληψης, και του συγκειμένου και των διακειμένων του ξένου και του μεταφρασμένου κειμένου.

Παραγωγή και πρόσληψη I

Ο μεταφραστής, ανεξαρτήτως τύπου κειμένου και με εξαίρεση κείμενα υψηλής τυποποίησης, όπως τα μετεωρολογικά δελτία λόγου χάρη (υπό προϋποθέσεις και αυτά ωστόσο, αν δούμε το παράδειγμα της ελληνικής τηλεόρασης, όπου το μετεωρολογικό δελτίο γίνεται αφήγημα), οφείλει να γνωρίζει τους όρους παραγωγής αλλά και πρόσληψης του ξένου κειμένου, άρα το συγκεκριμένο και τα διακείμενά του. Είναι ζήτημα **ευθύνης** και **ποιότητας**.

Παραγωγή και πρόσληψη II

- Η ευθύνη του μεταφραστή, η οποία συνδέεται με αυτό που ο Rymt ονομάζει **ηθική** του, αναφέρεται στην παραγωγή και την πρόσληψη του μεταφρασμένου κειμένου (1997).
- Υπό την έννοια αυτή, μιλάμε για μια συγκειμενοποίηση (contextualization) του ξένου κειμένου και μια επανασυγκειμενοποίησή του (re-contextualization) πλέον σε μετάφραση.

Βασικοί ορισμοί

- Co-texte: το άμεσο κειμενικό συγκείμενο
- Contexte: το ευρύτερο κειμενικό και πολιτισμικό συγκείμενο
- Intertexte: κάθε κείμενο με το οποίο συνομιλεί το ξένο κείμενο, το εμπεριέχει, ως παράθεμα, αναφέρεται ή και παραπέμπει υπαινικτικά σ' αυτό.

Λόγοι προέδρων πολυεθνικών (Shaw Ph. & Pecorari D. 2013)

- a relationship summed up so well by the ‘your M and S’ campaign (M & S 2006)
- In my half year statement I reported that NAME had retired from the Board on 18 April. (ABF 2007)
- In November we announced our plan to sell our European vending business Selecta As. (Compass 2006)

Πάνα είναι μόνο μία...

Διαφήμιση, διακειμενικότητα και διεικονικότητα

Ανάλυση και παραγωγή λόγου I

Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Από το μίσος στην ανάγκη της οικογένειας

- Ο Edgar Morin σε τίτλο παραφράζει τη γνωστή φράση του André Gide

“Familles, je vous hais”

σε

“Familles, je vous ai !”.

Jean Clair
L'hiver de la culture
Τα εισαγωγικά υποψιάζουν

- Le grand défaut de la peinture, de la sculpture, c'est qu'elles ne sont pas drôles. « Belle... comme un rêve de pierre » : la beauté du marbre est impossible à dérider.
- « *A rose is a rose is a rose...* », un bleu est un bleu est un bleu, un cube est un cube est un cube...
- Son « Musée imaginaire » est plein de ces **fatrasies**

Ένα ενθύμημα

- Il faudrait y voir, non seulement le portrait du seigneur, mais aussi la corvée, non seulement la marmite mais aussi **la poule au pot** et les gallinacés de la région, dirait plaisamment Georges-Henri Rivière
- Υπόρρητη αναφορά στην επιθυμία του Ερρίκου Δ΄ και οι πιο φτωχοί υπήκοοί του να ζουν αξιοπρεπώς, «να έχει κάθε γεωργός μια κότα στο τσουκάλι του».

Δημήτρης Νόλλας
«Τα συγγραφικά δικαιώματα»
Το τρυφερό δέρμα

«Ο ρεπόρτερ έχει σηκωθεί και στέκεται
μπροστά στην κρυστάλλινη τζαμόπορτα που
βγάζει στη βεράντα του 15^{ου} ορόφου,
μονολογώντας, «και υπό το πρόσχημα
πτωχού οδοιπόρου κρύπτονται ενίοτε
μυστηριώδη όντα πλήρη υπερφυσικών
δυνάμεων...»

Μέλπω Αξιώτη
Ένα ιδιότυπο παράδειγμα
République-Bastille

- *«Et je ressemble à cet oiseau
Qui ressuscite quand il flambe
Qui se consume devient cendre
Et qui rajeunit de nouveau».*
- *Εγώ είμαι εκείνο το πουλί που στη φωτιά
σιμώνω,
καίγουμε, στάχτη γίνουμε και πάλι
ξανανιώνω.*

Μετάφραση: Τύποι κειμένων στη Θεωρία του Σκοπού

- Βασιζόμενη στο μοντέλο του Karl Bühler (Bühler 1965: 28, 1990: 35) για τις τρεις λειτουργίες της γλώσσας,
- *Darstellung* (αναπαράσταση), *Ausdruck* (έκφραση) και *Appell* (κλήση)
- Η Reiss εξάγει αντίστοιχους κειμενικούς τύπους

M. SNELL-HORNBY «Οι μεταφραστικές σπουδές ως ανεξάρτητος επιστημονικός κλάδος»

Η κατά Reiss τυπολογία

Γλωσσική λειτουργία	Αναπαράσταση	Έκφραση	Κλήση
γλωσσική διάσταση	λογική	αισθητική	διαλογική
κειμενικός τύπος	πληροφοριακός	εκφραστικός	λειτουργικός

Ασκήσεις

- Να σχολιάσετε τα κείμενα που έχουμε ήδη δει με βάση την τυπολογία της Reiss. Υπάρχουν αμιγείς τύποι κειμένων;
- Αναζητήστε παραδείγματα μεταφρασμένων κειμένων που καθορίζονται από τον τύπο τους.
- Ποια η σημασία του είδους-γένους στη λογοτεχνική μετάφραση;

Βιβλιογραφία

- Bakhtin, M (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*, Austin: University of Texas Press.
- Clair, J. (2011). *L' hiver de la culture*. Paris : Flammarion.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Genette, G. (1982). *Palimpsestes, la littérature au second degré*, Seuil, Paris.
- Hernández-Guerra, C. (2013). Textual, intertextual and rhetorical features in political discourse: the case of President Obama in Europe. *Revista de Lingüística y Lenguas Aplicadas*, 8, 59-65
- Kristeva, J. (1969). «Le mot, le dialogue et le roman», *Sèméiotikè*, Seuil.

- Letts, M. (under publication). Obama's discourse of "hope": Making rhetoric work politically.
<http://www.bristol.ac.uk/spais/research/workingpapers/wpsp/aisfiles/letts0409.pdf> (28.9.2013).
- Levý, J. (1967). Translation as a decision process. In To Honor Roman Jakobson. Essays on the occasion of his seventieth birthday, Den Haag - Paris, Mouton, vol. 2, p. 1171-1182.
- Loos, E. F. (2000). "Text Production in a multilingual community at the European Parliament". In: M. Gastelaars (ed.). *On Location. The Relevance of the "Here" and "Now" in Organisations*. Maastricht: Shaker Publishing, 145-160.
- Morel, M. (2006). « Avant-propos », *Palimpsestes*, 18, 9-16.

- Morin, E. (2001). *L'identité humaine. La méthode 5. L'humanité de l'humanité*. Paris : Seuil.
- Νόλλας, Δ. (1998). *Το τρυφερό δέρμα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Pym, A. (1997). *Pour une éthique du traducteur*. Ottawa, Presses de l'Université d'Ottawa.
- Riffaterre, M. (1979). *La production du texte*, Seuil, Paris.
- Shaw Ph. & Pecorari D. (2013). “Types of Intertextuality in Chairman’s Statements”. *Nordic Journal of English Studies* 13,1, 37-64.

- Scollon, Ron. 2004. “Intertextuality Across Communities of Practice: Academics, Journalism and Advertising”. In Carol Lynn Moder and Aida Martinovic-Zic (eds). *Discourse Across Languages and Cultures*. Amsterdam: John Benjamins. 149-175.
- Venuti, L. (2006). «Traduction, intertextualité, interprétation». *Palimpsestes*, 18, 2006, 17-42.
- Stewart, S. (1980). “The pickpocket: a study in tradition and allusion”. *MLN*, 85, 1151.

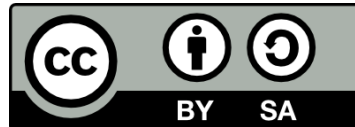
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημητρούλια Ξανθίππη. «Ανάλυση και παραγωγή λόγου Ι. Κείμενο-συγκείμενο-διακείμενο». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://opencourses.auth.gr/courses/OCRS503/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

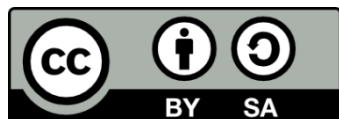
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Ιωαννίδου Κυριακή
Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

